

інших авторів без зазначення авторства» [2]. Академічний плагіат є порушенням академічної доброчесності.

У Полтавському національному технічному університеті ім. Юрія Кондратюка (ПолтНТУ) впроваджена сертифікована система управління якістю підготовки кадрів із вищою освітою, яка відповідає вимогам ДСТУ ISO 9001:2009 (ISO 9001:2008, IDT). Системи управління якістю. Вимоги. Система регламентується Настановою щодо якості НЯ-ПолтНТУ.

Система забезпечення університетом якості освітньої діяльності та якості вищої освіти передбачає, в тому числі, й забезпечення ефективної системи запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових працях працівників ПолтНТУ і здобувачів вищої освіти.

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» [3] ЗВО зобов'язані вживати заходів, у тому числі шляхом запровадження відповідних новітніх технологій, щодо запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових роботах наукових, науково-педагогічних, педагогічних, інших працівників і здобувачів вищої освіти та притягнення їх до дисциплінарної відповідальності.

Для запобігання академічного плагіату та його виявлення затверджено «Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату в освітніх та наукових роботах в Полтавському національному технічному університеті імені Юрія Кондратюка». Положення є складовою нормативної бази системи забезпечення якості вищої освіти та освітньої діяльності ПолтНТУ та застосовується в частині, що не суперечить чинному законодавству, загальнодержавній та внутрішньоуніверситетській нормативній базі. Положення регламентує, в тому числі, порядок перевірки освітніх робіт здобувачів рівня вищої освіти (РВО) «магістр», що навчаються в ПолтНТУ.

Здобувачі вищої освіти ПолтНТУ проінформовані про необхідність дотримання правил «Кодексу академічної доброчесності та корпоративної культури ПолтНТУ», правил академічної етики та підвищення відповідальності за дотриманням норм цитування.

Перевірка на плагіат магістерських кваліфікаційних робіт (МКР) здійснюється самим автором та керівником роботи на всіх етапах підготовки роботи та комісією з академічної доброчесності ПолтНТУ. Відповідальні особи за допомогою антиплагіатної системи визначають оригінальність кожної представленої роботи та формують довідки про подібність тексту для подальшого розгляду на засіданнях кафедр та допуску до захисту.

Перевірка на академічний плагіат освітніх робіт здобувачів РВО «магістр» здійснюється на етапі завершення роботи. Відповідальні особи при виявленні факту академічного плагіату надають мотивовані висновки для розгляду роботи на засіданні кафедри.

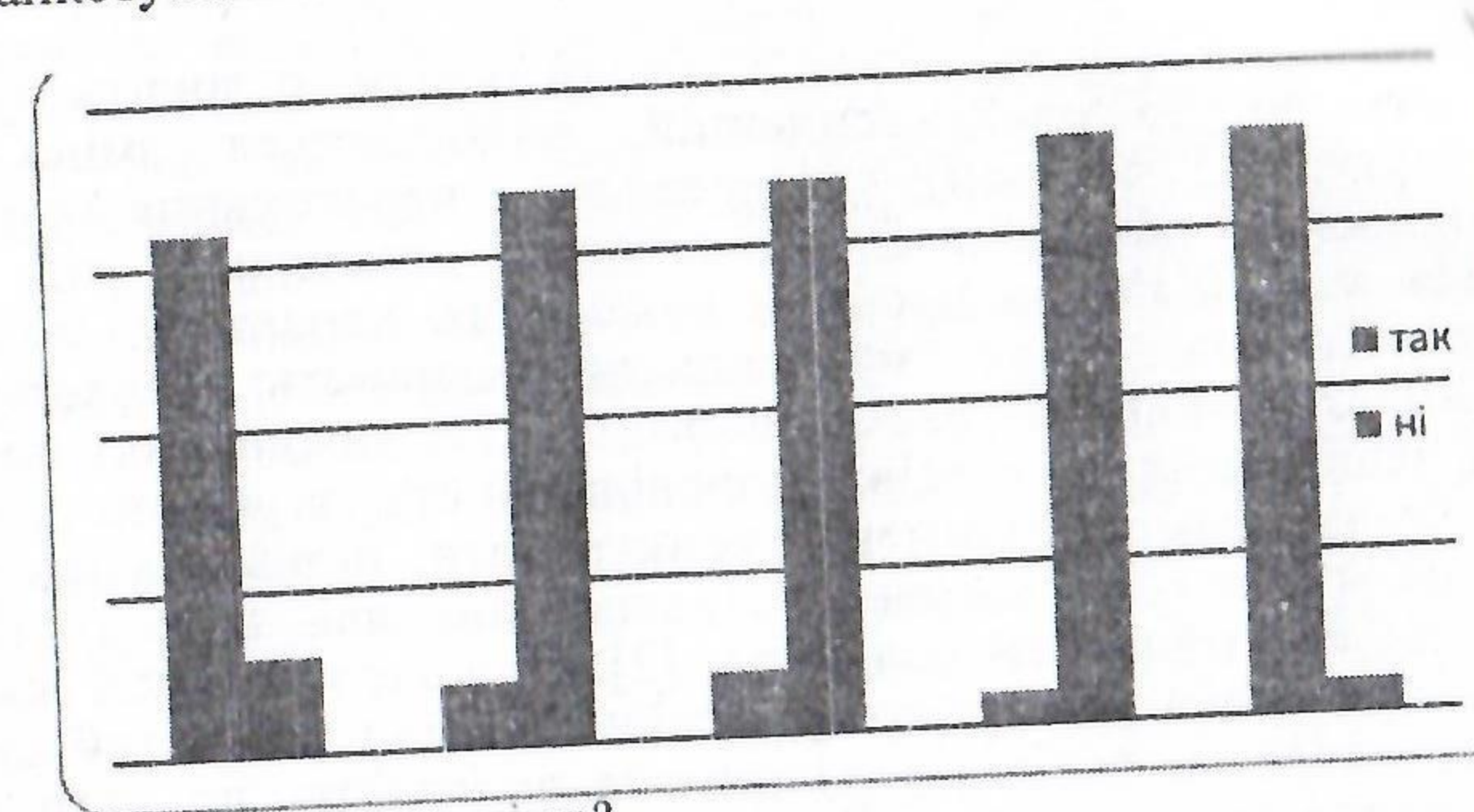
При прийнятті рішення враховується специфіка роботи, що перевіряється на наявність академічного плагіату (галузь знань (спеціальність), вид роботи та її оригінальність).

Магістерські кваліфікаційні роботи здобувачів вищої освіти ПолтНТУ підлягали перевірці за допомогою спеціального інструментарію типу StrickePlagiarism. Зокрема, було перевірено МКР здобувачів вищої освіти зі спеціальностей 101 «Екологія» та 183 «Технології захисту навколишнього середовища».

Результати перевірки показали, що всі МКР здобувачів вищої освіти зі спеціальностей 101 «Екологія» та 183 «Технології захисту навколишнього середовища» мають показники за K_1 до 25 % та за K_2 до 5 %. Тобто, за результатами перевірки більше, ніж 75 % кожної роботи, мають високий ступінь оригінальності тексту.

За прикладом соціопитування автора серед магістрантів-екологів було проведено анкетування. В опитуванні взяли участь 19 випускників. Питання

здавались стосовно ставлення до плагіату на етапі виконання випускної роботи. Результати анкетування наведено на рис.

- 1- Чи розумієте поняття «плагіат»?
 - 2- Чи вважаєте Ви плагіат коректним явищем?
 - 3- Чи вдавалися Ви до плагіату при виконанні випускної роботи?
 - 4- Чи залежало це від Вашого ставлення до керівника роботи?
 - 5- Чи залежало це від ступеня зацікавленості в науковій розробці?
- Рис. – Результати анкетування магістрантів щодо ставлення до явища плагіат.

Для підвищення якості освітнього процесу, для збільшення відсотка здобувачів, які самостійно виконуватимуть роботи, які розуміють правильний спосіб використання існуючої інформативної бази з досліджуваного питання, з моменту вступу здобувачів і до стадії виконання МКР, необхідно більш детально інформувати здобувачів вищої освіти щодо належного оформлення посилань на використані у письмових роботах матеріали; акцентувати увагу на принципах самостійності роботи над письмовими розробками, коректного використання інформації з інших джерел та уникнення плагіату, а також правил опису джерел та оформлення цитувань. Лекційні та практичні заняття проводити з використанням творчих завдань, які сприятимуть розвитку самостійного підходу студента до виконання курсових проектів та робіт, написання модульних контрольних робіт.

Перелік посилань

1. Закон України «Про освіту». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page3> (дата звернення: 07.02.2019 р.).
2. Плагіат. Визначення поняття. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Плагіат> (дата звернення: 07.02.2019 р.).
3. Закон України «Про вищу освіту». URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 07.02.2019 р.).

РОЛЬ ПРОФЕСОРСЬКО-ВИКЛАДАЦЬКОГО СКЛАДУ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ

Н.О. Терентьєва, д.пед.н., проф.

Національний університет «Чернігівський колегіум» ім. Т.Г. Шевченка
nataterentyeva@gmail.com

Якість освіти та якість підготовки фахівців в закладах освіти була і є питанням, яке привертало увагу фахівців різного рівня. Якість освіти безпосередньо пов'язана з формуванням людського капіталу, тобто комплексом характеристик людини, який відображає результат освіти, визначає діяльність та соціальний статус, подальший розвиток. Людський капітал відображає внутрішні можливості особистості, постійне зростання її інтелектуального та творчого потенціалу, професійного досвіду, перетворюваного в мистецтво

діяльності, всебічного розвитку здатностей і здібностей. Формування людського капіталу в суспільстві є можливим завдяки освіті та безпосередньо залежить від її якості.

Університети, як провідні заклади вищої освіти, є досить чутливими у своїй діяльності до світових тенденцій. Відбувається зміна цінностей академічної культури (Р. Мертон): універсалізм з переконання про істинність тверджень відносно об'єктивної реальності незалежно від авторства трансформується у розв'язання проблем локального характеру; загальність як доступність до знання – на мультидисциплінарність; безкорисність як відсутність особистої вигоди для вченого – на поєднання комерційних, політичних та соціальних інтересів; відповідальність за якість роботи – на організований скептицизм та прагнення конкурувати; індивідуалізм у науковій діяльності – на роботу у команді. Додано ще дві позиції (Б. Барбер): раціональність та емоційна нейтральність [2]. Зазначені позиції кардинально змінюють роль викладача університету, оскільки зміна цінностей суспільства, академічних цінностей та освітніх пріоритетів впливають на його діяльність. Дослідницька, викладацька, інноваційна, підприємницька складові змінюють співвідношення і, на жаль, не у бік зростання якості викладання чи здійснення фундаментальних досліджень; прикладні дослідження набувають комерціалізованого характеру; інноваційна діяльність набуває адаптивного характеру.

Виокремлено головні напрями, які формують майбутнє в освітній діяльності, зокрема: «епоха швидкісної комунікації, світ без економічних кордонів, інтернет-навчання, зростання сфери послуг, нова доба дозвілля, зміна форм праці, старіння людства, новий бум самоосвіти, триумф особистості» та інші [1, с. 34]. Вимога переорієнтації одночасно на практику і викладання передбачає реформу методів навчання. Працедавці в якості однієї з провідних компетентностей висувають готовність випускників працювати у команді, їх здатності до комунікацій, продовження освіти та самостійної роботи тощо. І саме ці компетентності має прищепити студентам сучасний викладач вищої школи. Ускладнення можуть виникнути при роботі в міжнародних групах, міжнаціональних та різномовних, що викликає необхідність викладачеві опанувати основи педагогіки толерантності та полікультурності, кроскультурних проектів тощо; спричиняє необхідність бути мобільними.

Мобільність викладацького складу відбувається у таких напрямках – транснаціональна та фізична; структурна та індивідуальна; міграція та на певний період з прагненням до повернення на батьківщину. При реалізації будь-якого напрямку мобільності викладацького складу зростає роль англійської мови як основи наукової комунікації. Окремі дослідники навіть проводять паралелі між застосуванням латині, як мови наукового спілкування середньовічної Європи, та застосуванням англійської мови, як мови міжнародного спілкування у навчальній та науковій сферах початку XXI ст. Інформаційні та комунікаційні технології дали змогу створити універсальні засоби зв'язку для збільшення ефективності наукових комунікацій. Щоб скористатись інформаційною базою, необхідно володіти мовою, таким чином мовна компетентність стає базовою не лише для студентів і молодих фахівців, а й для усіх поколінь професорсько-викладацького складу. Опанування іноземних мов наразі стає важливим проблемним питанням для викладачів, оскільки XX ст. не передбачало масового володіння іноземними мовами. Такими ж проблемними моментами (щодо їх опанування і доцільного застосування у навчальному процесі вищого навчального закладу) є ІКТ (інформаційно-комунікаційні технології). Відсутність вільного володіння цими двома аспектами значно знижує можливість мобільності викладацького складу навіть за умови їх високої фахової компетентності та педагогічної майстерності.

В усьому світі спостерігається практика так званої неповної зайнятості (робота за суміщенням, сумісництвом), що пов'язано з недостатньою для якісного життя оплатою викладацької роботи; міграція кваліфікованих викладачів-дослідників у ті країни, де статус викладачів і оплата їхньої праці вище. Саме такі явища знижують загальний якісний показник роботи професорсько-викладацького складу країни, що негативно позначається на усіх складових діяльності: дослідницькій, викладацькій, інноваційній, підприємницькій, впливаючи на якість підготовки студентського контингенту [3]. Спостерігаємо замкнене коло зниження якості навчання, викладання, діяльності у цілому в усіх установах господарства країни, оскільки підготовка фахівців для різних сфер відбувається саме в умовах вищої, у тому числі університетської, освіти.

Спостерігається тенденція до старіння кваліфікованого викладацького складу, який є професійним. При цьому молодь прагне до працевлаштування у ЗВО, що правда або одразу на навчання в аспірантурі або на посади, які не відповідають їхній компетентності. Значна кількість кваліфікованих викладачів, які не мають змоги реалізуватись у ЗВО, прагне реалізувати себе в інших сферах діяльності.

Засвідчуємо проблему недостатньої кількості кваліфікованих викладачів. Можливо, слід збільшити кількість студентів, які отримують професійну педагогічну освіту через навчання за програмами різних видів на різних формах із застосуванням новітніх підходів та технологій, що дозволить випускникам університетів та інших ЗВО на високому рівні навчати інших. Збільшення кількості студентського контингенту не гарантує їх працевлаштування за набутими спеціальностями та виконання професійних функцій. Необхідно проводити профорієнтаційну роботу, роз'яснювальну та мотиваційну серед студентського контингенту, але державна політика має підтримувати академічні ініціативи, не зменшуючи академічних свобод.

Викладацька діяльність стає диференційованою та сегментованою відповідно до профілюючої діяльності, рівня закладу, в якому працює викладач, можливості кар'єрного росту, можливості здійснення наукових досліджень та методичної діяльності, кількісних характеристик навчального та інших видів навантаження, додаткових доручень, отримання винагород та заохочень, умов праці тощо. Ми не ставимо за мету порівнювати диференціацію та сегментацію викладацької діяльності у різних ЗВО та зазначимо, що найважливішими проблемами сучасного стану викладацької професії визначено такі: зниження кваліфікації; недостатнє заохочення (моральне і матеріальне); бюрократизація професури, пов'язана з втратою автономії та зростанням підпорядкованості адміністративним структурам; глобальний академічний ринок; зниження статусності професії.

Наголосимо, що саме професія викладача є основною складовою успіху вищої освіти, підготовки кваліфікованих студентів, зростання престижності закладів, зміни формування цінностей у бік загальнолюдських; підвищення якості життя.

Перелік посилань

1. Драйден Г., Вос Дж. Революція в навчанні // Пер. з англ. М. Олійник. Львів: Літопис, 2005. 542 с.
2. Основные тенденции развития высшего образования: глобальные и болонские измерения // Под науч. ред. д.пед.н., проф. В.И. Байденко. Москва: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2010. 352 с.
3. Terentieva N. Vectorial directions of the teaching activity in the period of Second Academic Revolution // Edukacja – Technika – Informatyka (Education – Technology – Computer Science). Kwartalnik Naukowy (Quarterly Journal). 2016. № 1/15. P.62 – 67.